

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de dóne ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a soiei, pre afara la s. r. poste cu bani zat'a prin scrisori francate, adresate cátra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 78.

ANULU XXIII.

Sabiu 214 Octomvre 1875.

tru celelalte párti ale Transilvaniei sf pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. téra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune

la
„Telegrafulu Romanu“
pre unu patrariu de anu (Octomvre-
Decembre) alu anului 1875. — Pre-
tiulu abonamentului pre 1/2 de anu e:

Pentru Sabiu 1 fl. 57 cr. v. a.

Pentru Monarchi'a au-
stro-ungurésca 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a si strai-
natate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu
intardiá cu tramiterea prenumeratiuni-
loru.

Adresele ne rugámu a se scrie
curatu, a se pune numai post'a
ultima, dara nu câte dóne poste ul-
time, si in locu de epistole de
prenumeratiune recomandámu on.
publ. avisurile postali, (**Posta-Utal-
vány. — Post-Anweisung.**) cá
impreunate cu spese mai putiene si cá
mai sigure pentru inaintarea baniloru
de prenumeratiune.

Cu nrulu presentu espira abona-
mentele de trei patrarie de anu si
asiá dela 1 Octomvre incolo espedámu
numai acelor p. t. dd. abonanti, cari au
ramisu abonamentulu.

Editor'a „Telegrafulu Ro-
manu“ in Sabiu.

Revista interna.

Delegatiunea unгурésca a discu-
tatu in siedinti'a dela 7 Octobre n. —
dupa cele formale — bugetulu mini-
steriului de esterne. Fiindu ca in diu'a
aceea a pertractatu si delegatiunea
austriaca bugetulu acestui ministeriu
si nepotendu deci contele Andrassy fi
in ambele delegatiuni in acel'a-si tempu,
delegatiunea unгурésca a percursu bu-
getulu ministeriului de finantie, care
fu primitu in sensulu propunerei fa-
cuta de comisiunea raportatória. Se
suspende siedinti'a la 11 óre si la 12
óre venindu contele Andrassy se re-
deschide.

Referintele M. Falk cetesce par-
tea generale a raportului si apoi iá
cuventulu pentru a relevá parerile co-
missiunei in acestu obiectu de atât'a
importantia.

Oratorulu arata, ca comisiunea
delegatiunei voindu a cunósce spiri-
tulu generalu ce domnesce in aface-
rile esterne nu potea sa se informeze
din colónele de cifre, dara nici din
cártile rosii, cari au incetatu a se mai
publicá. Nu trebuie sa gelimu ince-
tarea acestoru cárti, dara cu acést'a
oratorulu nu vrea sa dica ca delega-
tiunea nu e indreptatita a cere pre-
sentarea documentelor diplomatice.
Asta data inse interesele imperiului
se afla in mánile unui barbatu pro-
batu, care afla ca intre impregiurárele
actuali nu este oportunu a face cu-
noscutu in tóte detaiurile actele di-
plomatice. Nu e rezonabilu a cere
deslusiri dela ministeriulu de esterne
pre tempulu cându acést'a se afla in
mediloculu actiunei, pentru ca acést'a
aru puté numai sa altereze cursulu
frescu alu operatiunei. Comisiunea
considerámu aceste momente rele-
vante a ascultat cu multa atentiune
enunciatiunile ministeriului de esterne,
ea intielege si aprecieá deplinu in-
semnatatea lor, dara judecat'a re-

lativa la politic'a esterna si-o baséza
pre faptele cunoscute tuturor si pre
neculu lor. Dóne intrebári a influ-
intiati cu deosebire asup'r'a comissi-
unei: I: Ce cere intre impregiurárele
actuali interesulu patriei nóstre si alu
monarchiei? si II: intru cátu corespun-
de actiunea ce se manifestá in fapte
pre terenulu politice esterne? Aceste
intrebári sunt obiectulu pártiei ge-
nerali a raportului. In prim'a linia
relevámu spiritulu de pace alu poli-
tice esterne a Austro-Ungariei, pacea
e pentru noi o conditiune de viétia
in celu mai rigorosu sensu alu cu-
ventului, pentru ca fára de dens'a de
o parte nu vomu poté scapá de lip-
sele financiali, iéra de alta parte nu
vomu poté deslegá problemele refor-
mei si fára de aceste noi nu vomu
puté vorbí de o consolidare adevrata
a statului unгурescu.

S'a facutu imputarea pentru ce
comisiunea n'a atinsu in raportulu
seu aliantia celoru trei imperati. Acé-
st'a inse nu s'a facutu dóra din mo-
tivulu, ca nu amu sci apretiu in-
semnatatea acelei aliantie. Noi, con-
tinua oratorulu, care amu vedutu cátu
de siovaitórie au devenitu stárele eu-
ropene dela spargerea pentarchiei, in
alu cárei locu n'a venitu altu sistemu
de aliantia, noi, cari de unu patrariu
de seculu cu pagub'a nóstra propria
amu cumperatu eperiinti'a trista, ca
ce semnifica in Europ'a unu imperiu
isolatu si fára nice unu aliatu, noi,
cari ne aducemu bine aminte cum la
ori-ce conflagratiune seriósá in Eu-
rop'a monarchi'a austro-ungara a fostu
aceea, de care se vorbiá in prim'a li-
nie cá despre unu obiectu de com-
pensatiune, noi scimu mai bine cá ori
care altulu sa apretiamu dimensiunile
faptului, ca monarchi'a nóstra, fára
de a detrage ce-va din raportele ei
cátra celelalte puteri europene, —
póte numi astadi pre cele dóne pu-
teri dela nordu aliatele sele. Valórea
acestui faptu nu se micioréza in ochii
nostri nice prin temerea, ca aici avemu
de lucru cu o nóua editiune a alian-
tiei sante si urgisite, dara nice prin
ingrigirea ca acést'a aliantia tripla
nu aru sustiené prob'a intr'unu mo-
mentu criticu. S'au aliatu totu cele
trei puteri, dara asemanarea intre ali-
anti'a de acum si cea de atunci e nu-
mai esterióra. Alianti'a sante s'a spartu
prin tendintiele reactionarie a pote-
rilor, cari pre atunci avéu unu ca-
racteru autocraticu, si prin tempera-
tur'a ce domnia atunci in Europ'a. O
privire fugitiva preste Europ'a arata
ce schimbári radicali s'au petrecutu
de atunci incóce. Reinvierea spiritului
ce a insufetitu sant'a aliantia s'aru
manifestá prin aceea, ca noi n'amu fi aici.

A dóu'a temere se va justificá
negresitu vre-odata, pentru ca nice
o aliantia nu duréza in eternu. Este
inmanentu naturei aliantieloru politice
de astadi, ca ele se inchéie numai
pentru óre cari scopuri concrete, cari
realisandu-se punu ipso facto capetu
aliantiei pentru a face locu altoru
combinatiuni. Ele (aliantiele) si-au
implinitu inse scopulu, déca puterile
respective au contribuitu prin o lu-
crare armonica la resolvirea unui
numeru mai mai mare séu mai micu
de cestiuni europene, nu prin ascuti-
siulu sabiei, prin sacrificarea de mii
de vietii, prin distrugerea opereloru
pacei, ci prin intielegere comuna. In
acestusensu, in interesulu conservárei
pápei européne aliantia celoru trei

puteri dela nordu a avutu unu efectu
bunu si sperámu ca va avé si pre
venitoriu. Déca cu tóte aceste nu se
face amintire despre ea in raportu,
caus'a este acést'a. O preconditiune
pentru activitatea salutaria a parla-
mentarismului este respectarea com-
petentieloru recipróce, fara de care
parlamentarismulu devine o comedia
nedémna séu face sa stagneze masin'a
statului. Distingerea rigurósá intre
sferele lagislativei si esecutivei trebuie
sa se aplice si pre terenulu afaceri-
loru esterne.

Unu corpu legislativu póte de-
semná principiile fundamentali, pre
cari doresce sa fia urmarite de poli-
tic'a esterna, dara alegerea cáriloru si
medilóceloru trebuie concediuta po-
terei esecutive, ministeriului responsa-
bilu, cáru trebuie sa i se lase mána
libera. Din faptele ce ni stau inainte
scimu numai atât, ca intre cele trei
puteri exista unu raportu intimu; dara
cumca intre densele existu negociári
positive relativu la cestiuni concrete,
de ce feliiu sunt acele cestiuni si a-
ceste negociári, — despre acést'a nu
avemu cunoscintie detaiate, nu putemu
sa avemu, si nici ca trebuie sa avemu,
cáci o critica asup'r'a acestoru cestiuni se
tiene de angustulu cercu alu celoru
inaugurati dara nu de sfer'a parla-
mentului, din natur'a lucrului. Cor-
purile parlamentarie dandu o dechia-
ratiune aprobatória séu disprobatória
asup'r'a actiunei guvernului ia o parte
din responsabilitatea acestui'a asup'r'a
sea, dreptu aceea comisiunea voindu
sa iá in raportulu seu numai obiecte
de acele, asup'r'a cároru voiesce sa
provóce o conclusiune séu o manife-
statiune de cátra delegatiune, — a
oclitu atingei'ea aliantiei celoru trei
puteri dela nordu.

Relativu la partea raportului, ce
tratéza afacerile orientali, oratorulu
dice, ca o neintielegere nu e posibila
in acést'a privintia. Numai o parere
este, contra cárei trebuie sa protes-
teze oratorulu. Noi dicemu, ca dupa
convictiunea nóstra monarchi'a austro-
ungara n'are interesu, care pretinde o
schimbare a relatiuniloru teritorialu
in orientulu invecinatu, ca adeca in-
teresele monarchiei in directiunea a-
cést'a nu contradicu cu datorintiele ce
i le impun tratatele internatiunali.
Numai in aparentia coincidéza acést'a
cu acea politica orientala traditiunala
a Austriei, alu cárei principiu funda-
mentalu erá cu ori-ce pretiu sustie-
nerea statului quo. Dara si aici ase-
menarea e numai esterióra. Vechi'a
politica orientala a Austriei astadi nu
se mai poté continuá, pentru ca ea
nu numai e pagubitória dara chiaru
impossibila. Pagubitória a fostu po-
litic'a acést'a, intru cátu ea — pu-
nendu pondu numai pre cohesiunea
din afara a imperiului turcescu, ne-
suindu-se a o sustiené in modu arte-
ficiosu — a impedecatu pre Turci'a
diecenie intregi de a face ce-va pen-
tru consolidarea interna a imperiului.
Nesuinti'a acestui guvernulu nu mergea
intr'acolo a radica imperiulu la nivel'a
stateloru europene si a multiemi po-
pórele, ci numai a semená neincredere
continua intre puteri si a se impedecá
un'a pre alt'a si a nu sguđu credin-
tia, ca inviolabilitatea statului quo in
orientu e o dogma nealterabila a poli-
tice europene, care trebuie sustie-
nuta chiaru si déca Turci'a nu va face
nimic'a pentru asigurarea existintiei

sele. De unde au urmatu stárele de
sperate de astadi in orientu.

Impossibila e acést'a politica intre
impregiurárele actuali, pentrucá acé-
st'a politica orientala, nu numai erá
isolata, ci formá numai o parte din
aceea politica generale, care din punc-
tulu de vedere alu principiului de sta-
bilitate se spaimentá de ori-ce reforma,
de ori-ce suflare liberale, de ori-ce
miscare spre independintia, dara voia
sa tuteze in numele legitimitáti in-
tréga Europ'a fiindu astadi conformu
principiului cu Ludovicu XVIII, máne
pentru Don Carlos si pentru altulu
si care politica nu poté concede, cápo-
poratiunea greu apesata a orientului sa
esecuteze aceea, ce puterile, fia din
temere de schimbare fia din neincre-
dere si gelosia reciproca, nu putera
esecutá. Acést'a politica vechia a Au-
striei in totalitatea ei e de multu in-
gropata si ea nu-si va serbá invierea
nici in orientu.

Aceste sunt parerile comisiunei.
Austro-Ungari'a nare vre unu interesu
care sa contradicu cu durarea statu-
lui turcescu, de acea doresce prospe-
rarea si consolidarea Turciei, dara
acestu resultatulu va obtiené Turci'a
numai prin sine insusi si nu prin al-
tulu Guvernulu austriacu póte ajutá
Portei cu sfatulu, dara nu se poté
mestecá in cért'a ei interna cu sudi-
tii sei, sub firm'a ecuilibrului euro-
pénu, sub scutul carei popórele au
fostu atât'a tempu private de drep-
tulu lor de a se determiná pre sine,
dara nici din acelu punctu de vede-
re idealu care a datu nascere pane-
lenismului. Afacerile interne ale Tur-
ciei se decida prin acei'a cari suntu
nemidlocitu atinsi de ele. La tóta
intemplantia inse — ori cum voru cadé
discurile — un'a trebuie sa ceremu
dela guvernulu austro-ungaru si acé-
st'a e: sa se puna stavila unoru stári
ce nelinistesc in modu constantu frun-
tariile nóstre.

Comisiunea consente cu politic'a
urmata de ministeriulu de esterne si
crede, ca si in viitoriu va sustá acestu
raportu intimu intre adevratele inte-
rese ale monarchiei si intre politic'a
esterna. Partea generale a raportului
e o manifestatiune de incredere cátra
conducatoriulu actualu alu politicei
esterne si pre cum crede, o manife-
statiune motivata, pre care comisiunea
o recomanda in firm'a credintia, ca
pána cându dictéza unu capu luminatu,
o inima patriotica politic'a esterna a
Austro Ungariei, acést'a incredere nu
va fi tradata.

Dupa acést'a cuventare aplaudata
se discuta si resolve bugetulu mini-
steriului de esterne.

Bancrotulu de statu alu Turciei.

Imperiulu otomanu, putredu in
temeliele sele inca demultu, se apro-
pia de apunere. Guvernulu sultanu-
lui a dechiaratu la 7 Octobre n. a. c.
bancrotulu statului turcescu. Dejá cá-
tra capetulu lui Septembre strabatú
in publicu scirea, ca Turci'a se afla
in perplesitate de bani. In 15 Sep-
tembre, cassele statului erá góle si
astfelu la 1 Octobre nu se putera
platí creditoriloru statului interesele
pentru imprumuturile contrase. Dara
se contrase dela usurari unu nou im-
prumutu, de 25 milióne de fl. cu 18%,
care are a se replatí in rate lunarie
incependu dela 1 Octobre a. c. Per-
plesitatea momentana fu delaturata,

dara intrevenera alte obligaminte, pre cari nepotendu-le implini Subl. Pórta se dechiará insolventa. O nota oficiala a guvernului turcescu da de scire, ca interesele dupa datori'a de statu a Turciei se voru esolvi in tempu de 5 ani numai pre jumetate si ca creditorii statului turcescu primescu pentru ceea-lalta jumetate a intereselor lor obligatiuni de 5% cari se voru rescumperá in 5 ani. Sarcin'a intereselor Turciei face pre anu in suma rotunda 150 milione, din cari se platesecu deci numai 75 milione. Aceste obligatiuni inse au numai valórea unoru promissiumi góle si voru inmultii numai numerulu acelor harthii cari servescu colectantiloru de raritati.

Presentámu aici posturile principale ale datoriei de statu ce a contrasat Turci'a. Financiele Turciei dela 1854 incóce mergu totu spre reu. Turci'a a contrasat la 1854 trei milione puncti sterl. in Londr'a la Dent Palmer et Comp. cu cursulu de 80; 1855 cinci milione puncti, garantate de Angli'a si Franci'a, in Parisu la Rothschild cu 4% si cu cursulu 102⁵/₈; 1858 cinci milione, garantate prin vámile din Constantinopole, in Londr'a la Dent, Palmer et Comp. cu cursulu de 76 si 6%; 1860 nu mai putien decátu 101.860 bucáti obligatiuni pr. 500 frc. cu cursulu de 53³/₄ cu 6%, garantate prin vámi si diverse diecimi, in Parisu la Mirès; 1862 400,000 bucáti obligatiuni pr. 500 frc. cu e. 68 si cu 6%, garantate prin monopolulu sárei, tabacului si alu timbrelor, la Deveaux et Comp. in Londr'a; 1863 300,000 bucáti obligatiuni per 500 frc. cu 6% si cursulu 72, garantate prin dáriile indirecte la banc'a otomana in Londr'a si Parisu; de asemenea 1864—100,000 bucáti obligatiuni pr. 500 frc. cu cursulu 68 si 6%, totu la acést'a firma; 1865 patru-dieci milione puncti turcesci (Medjidies) asiá numit'a datoria „generale“, la Erlanger et Comp. in Parisu cu cursulu de 50 si 5% (11 puncti turcesci facu aprópe 100 fl. in argintu.)

Cu aceste sume inse nu s'a terminatu inca seri'a imprumutelor, pentruca dejá in acela'si anu s'au emitatu 300,000 obligatiuni per 500 frc. cu cursulu de 66 si 6% la banc'a otomana in Parisu si Londonu, cari avéu se fia asigurate prin venitul dela turmele de oi in Rumeli'a, dela báile de arama si prin unele contributiuni si-

rice; 1868 s'a datu cu 83 si 6% bilete tesaurariali, cari s'au solvitu in cei 5 ani urmatori; 1869 s'au emitatu 1,111,111 obligatiuni á 500 frc. cu cursulu de 54 si 6%, cari avéu se fia garantate prin diverse venituri. De asta-data fungá cá bancariu comptoirulu d'Escompte. In anulu urmatoriu s'au inceputu imprumuturile pentru drumurile ferate, 1,980,000 bilete de premie in pretiulu de 500 frc. nominalu, cari erau hypotecate pre drumuri si afara de premie mai suportá inca 3%; emisiunea a urmatu cu cursulu de 45. 1871 Turci'a contrase iéra dela Dent, Palmer et Comp. 5.700,000 p. sterl. cu 68 si 6%, garantate prin tributulu turcescu, in 1872 — 11,126,200 p. st. la banc'a austrotomana in Constantinopole si creditulu generalu otomanu cu cursulu de 98¹/₂ si 9%. O garantia speciale nu s'a datu, póte ca nu mai erá ce se pemnorá. Dara dejá in anulu urmatoriu se contrasera iéra 27.777,780 p. la banc'a otomana in Constantinopole, care imprumutu s'a emitatu cu cursulu de 58¹/₂ si cu 6%.

In 21 ani s'au contrasat dara cinci-spre-diece imprumuturi si la 1 Ianuariu 1874 detori'a de statu consolidata a Turciei se urcá la 4 miliarde, iéra detori'a flotanta la 300 milione franci. Prin legea din 20 Sept. 1874 fu autorisatu ministrulu de finacie a imprumutá 1000 milione franci, spre a amortisá datoriile flotante. O parte din acést'a miliarda s'a emitatu dejá cu 42⁵/₈ pentru o suta. Asiá dara datori'a de statu a Turciei face acum mai multu de 5 miliarde franci (= 2 miliarde florini val. aust.) si in parlamentulu englesu s'a afirmatu si doveditu cu cifre ca déca Turci'a platestece interesele si amortisatiunea, ii mai remanu circa 100 milione frc. (= 40 mil. fior. v. a.) pentru spesele statului. Cam acést'a suma remane si Ungariei din bugetulu netto spre acoperirea cerintelor administratiuni.

Daun'a ce suferu creditorii Turciei prin dechiararea de insolventia, nu se marginescu numai la interese ci si la replatirile capitalului ce cadu in cei 5 ani urmatori, n. rate de arnotisatiune se platecu numai pre diumetate in bani gat'aprecându pentru cealalta din casse se dau nóue papire de obligatiuni.

Turci'a s'arretelege de sine, ca nu va alege pentru creditorii sei ominosulu

nume de bancrotu alu statului. Ea decându e primita in famili'a statelor europene si-a insusitu apucaturile artei financiale moderne. Si in Turci'a se sciú manuá devisele: regularea bugetului restabilirea eculibrului, si acolo se sciú grupá in modu inselatoriu cifrele bugetului si se desvolta nisce exposeuri financiale stralucite, asiá incátu nu remánu in deretrulu nice unui falsificatoriu de deficitu. Dreptu aceea si mesur'a cea mai nóua financiale se face sub firm'a stralucita „a restabilirei eculibrului.“

Efectele acestei dechiaratiuni nu se potu calculá deplinu, se anuncie numai, ca cursulu datorieloru de statu consolidate ale Turciei a scadiutu dela 37¹/₂ la 33 pre cându in anulu trecut la 1 Octobru erá 51. Se pare ca Angli'a, care totu déun'a a prevediutu pre omulu bolnavu cu bani, s'au curatitu de obligatiunile turcesci cáci altmintrea nu se póte esplicá indrasnéla lui „Times“, care dechiará ca Turci'a prosperéza prin usiurarea financieloru ce si-a facutu, o afirmatiune ce contradice fapteloru reali astufeliu cátu ne vine a crede, ca foi'a e *cumparata*. Deocamdata Turci'a numai capeta bani si astufeliu i se gata medilócele de a combate pre insurgenti. Bancrotulu dechiaratu la 7 Octobru in Constantinopole este inceputulu sfersitulu imperiului otomanu.

Caletori'a imperatului Wilhelm in Itali'a s'a anuntiatu dilele acestea in modu positivu. Scirile atátu din Berlinu cátu si din Milanu confirma acést'a importanta novela. Acést'a calatorie, de mai multe ori amánata din caus'a sanatátiei Majestatiei Sele Imperatului, se va efectúá pre la jumetatea lunei Octobru la Milanu, unde Majestatea Sea Regele Victoru Emanuelu, insotitu de principele ereditariu si de tóta famili'a regala, va merge la gara spre a primí pre augustulu caletoriu.

De si Imperatulu Wilhelm a mai facutu deja o excursiune obositóre in câmpulu de manevre si la revist'a flotei germane la care a presidatu, cu tóte acestea „Majestatea Sea, dice oficiósa „Provinzial-Corespondez“, s'a decisu sa realizeze dorinti'a ce avea de mai multu timpu de a întórce in Itali'a regelui Victoru Emanuelu visit'a ce acestu suveranu ii facuse la Berlinu.“

si o inchide. Rapu si a dóu'a óra si a trei'a óra. Pána ia securea se duce in tenda si striga, cine-i acolo, sa intre in casa, cáci altcum 'lu taiu totu bucáti. Inse nu-i respunde nime si intra iéra in casa. In podu intr'aceea pe capriori, incepe a strigá o gáina si deodata cade mórtá in midiloculu tindei. Aude apoi unu susuru si pre sub stresina tiesieindu grauntie de curuzu. Muma-sea se speria. Asiá petrecú pána in diua. Cându iesu afara afla gáin'a mórtá. Ei, dara elu iesse cu ciuru 'n mána sa adune grauntiele, dara de unde? grauntie nicairi, cá in palma.

„Ucida-lu crucea!“ respunse cu totii.

„Dara ascultati c'a mai patítu un'a. Nu multu dupa aceea s'a dusu sér'a la dragutia. Sciti cam asiá cum se ducu si flacáii acesti'a, — numai de nu s'aru superá pre mine, — facendu-i-se sete a cerutu sa bea; din intemplanre ap'a se gatá-se din coffa (bota). Asiá se ducu cu féta cu totu la fantána in curte cá sa aduca de acolo. Cându se reintorcu, eata le stá inainte o mamnila de omu si nu-i lasa sa tréca. Intr'aceea ei 'si facu cruce, mamnil'a piere deodata si nu mai vedu pre nime.“

„Ei! acum sa ve spunu en un'a,“ dise altulu ce stá d'o parte, numai s'o credeti, déca nu mai bine nu vi-o spunu.“

„Spune, spune, scimu noi, ca si

Imperatulu Germaniei va fi insotitu in calatorie la Milanu de cátra principele de Bismark si feld-maresialulu de Moltke, ceea ce va da aceste calatorii si unu caracteru politicu, astu-feliu dupa cum dorea oficiósa „l'Italie.“

In alti timp, cându animositátile erau atátu de inflacarate intre francesi si germani, o visita a regelui Italiei la Berlinu si o contravisa a Imperatului Germaniei la Milanu aru fi produsu o sensatiune fórté neplacuta in Franci'a si aru fi preocupatu multa spiritele politice.

Asta-di inse acést'a visisa a Imperatului Wilhelm in Itali'a nu póte fi considerata de cátu cá o intarire a dispositiunei puteriloru mari pentru mentinerea pácii si eculibrului europeanu si cá adesiune a Italiei la acelu concertu pacificu stabilitu inca dela 1872 intre Germani'a, Rusi'a si Austri'a, numite puterile dela nordu, concertu pre care „l'Italie“ ilu numi'a cu dreptu cuventu „lig'a pacii,“ si pre care evenimentele belicóse din Turci'a nu'lu putura desbiná séu tiri in vultórea conflagratiunei ce ispitii orientulu Europei.

Organulu oficiosu alu Rusiei, „le Nord,“ vorbesce in sensu asiguratoru si placutu despre acést'a calatorie a Imperatului Germaniei in Itali'a unde astépta pre acelu mare suveranu atátea ovatiuni din partea tutuloru italianiloru si mai alesu din partea liberrariloru, cari recománda multu aliantia cu Germani'a.

Cuvintele cu care se esprima organulu rusu au semnificarea si greutatea lor, si de aceea crédemu ca e bine a-le pune testualu in vederea lectoriloru nostri.

Eata cum se esprima „Le Nord“ dela 1 Octobru:

Intálnirea Imperatului Vilhelm cu regele Victoru Emanuelu va intári si mai multu legaturele care unescu adi tóte puterile continentului in ferm'a dorintia de a se mentiena pacea, si a cárei tária a fostu supusa de curendu la o incercare decisiva; complicatiunile ce s'au produsu in orientu, fára a compromite in nimicu linistea generala a Europei, au demonstratu caracterulu seriosu si importantia intielegerei pacifice a guverneloru, basata pre aliantia celoru trei imperati. Acum cátu-va tempu, o intrevedere intre suveranii Germa-

d-ta esti sfatosu si bunu de minciuni.

„Dice ca in satulu... — nu mi mai aducu aminte in care — a facutu o muiere unu copilu; a dóu'a di, numai decátu, a inceputu a veni unu tauru in tóte serile diu capulu satului, pána la pórt'a unde facuse muierea copilulu. Lu vedéu toti ómenii. Aici strigá apoi de trei ori „tietia Annica.“ Luá apoi carulu din midiloculu siurei si-lu rapediá in gradina pána dá zupu in gardu. Apoi scotea tóte afara din casa si scrantiené usi'a din tietini. Ast'a se intemplá intr'o séra, cá intr'alt'a. Ómenii nu erau linisciti de feliu. Au chiamatu pe pop'a sa le faca slujba, dara n'au ajutatú nimicu. Preotulu si tramite odata pre fecioru sa dórma la cas'a omului, dara cum ajungu cu ast'a acasa, erá séra, dau se intre pe pórt'a, inse nu potú se intre de locu in curte, ca in pórt'a erá unu bradu asiá de mare, de luá tóta vederea. Se intorcu iéra la pop'a, de ii spunu, ca ce a vediutu. A dóu'a di se duce preotulu face sfastania, cettesce psalmi si tamaiéza preste totu loculu. Feciorulu remane aici. Dupá ce inseréza audu unu mugitu, trasesce pórt'a si usile casei, alt'a nimicu. Dupá mediulu noptiei se ia feciorulu preotului sa se duca acasa. Ese prin fundulu gradinei unde trebuiá se tréca o punte. Cându ajunge aci esise ap'a din alvia pentruca plouá-se preste nópte. Dá, se tréca preste punte, dara pre midiloculu puntiei,

FECSIÓRA.

Suvenire.

(Urmare.)

Nu demultu erá in Nasendu unu omu, lu chiamá Nicolau Popu. Pre acést'a, spunea elu, cându erá de 19 ani, l'a tramisú muma-sea cu de mancare la fratele seu, care erá dusu sa pasca boii preste nópte. Cum iesse din satu, spre partea unde este astadi Tradamulu, unu satu jidovescu, unde se vendu totu feliu de marfuri ovreesci, atunci nu erá nici o casa, aude numai inaintea sea: tiupu, tiupu, fára sa véda ce-va. Intr'aceea ajunge la frates'o, cu care mai erá si unu veru alu lui. Le spune, ce i s'a intemplat, dara ei incepu a-lu ride. Scii tu ce Nicolae, dicu acesti'a cátra elu dupa ce mancara, tu te du si pasce boii, si cându s'oru culcá, te culca lángha „Cend'a“ si-i apuca cód'a in mána, cá sa te poti tredi cându se scóla elu, ca-su inventiati pre holde si elu merge totu-déun'a inainte.

Se duce elu si stá, cátu stá, pána se satura boii, si cându se culca ei, se culca si elu si-'si infasiura cód'a lui „Cend'a“ pre lángha mána, si adórme lángha elu. Cându-i odata se radica toti boii, cá intiepati, sare si elu inse nu vede nimic'a. Dupá aceea se trage cátra coliba, unde durmiau frates'o cu verulu seu. Acesti'a erau in coliba,

in midilocu erá unu focu mare si ei impregiuru. Nicolae se pune numai de o parte lángh' unu siosiu, si ce vede lángha focu? unu omu micu, cu máni mici, stá lángha verus'o si lu totu inboldea; acést'a strigá din gluga: mei Ioane, nu me mai imboldi si lasame se dormu, pána se trediesce Ioanu si-i dice: „déca io-su de partea astalalta de focu si nu-ti facu nimic'a.“

Nicolae erá mai inlemnitu, dara vediendu, ca se trediesce frates'o, prinde curagiu, si striga, cátu póte: ho! má, eata draculu. — Apoi le spune tóta intemplanrea.

Ei inse au inceputu, a ride iéra si nu vrea sa-lu créda.

„Dieu nu e lucru curatu“, lu intrepruse unulu din noi, frecându-si mánilé. Eu pare ca totu tremuru.“

„Dara inca sa fi fostu tu in coliba?“ dise altulu.

„Ei! dara lasati-me sa spunu, adause vorbitoriulu, ori apoi mai bine tacu, déca nu aveti voia sa ascultati.“

„S'audimu, s'audimu!“

„Acum sa te duci acasa, sa siedi cu mam'a, ca-i numai singura, dise Ioanu. Nicolae fára nici o téma se iá se duce. Cátu intra in casa, trediesce pre muma-sea, care 'si pune ce-va de mancare. Elu s'asiedia pre lavitia lángha focu, iéra muma-sea cu furc'a se pune pe vétra. Numai odata, rap! se deschide usi'a si zupu! in lavitia. Elu cugeta, ca póte a lasat'o deschisa si-o isbesce ventulu. Se duce

niei și Italiei aru fi potutu, cu cuventu său fără cuventu, sa se interprete că unu semnu de neincredere cătra o mare țiera vecina (Franci'a); relațiunile mai multu său mai pucinu încordate ce esistau între Franci'a și Germani'a la epoc'a pre candu fu vorb'a pentru prim'a 6ra de o caletorie a imperatului Vilhelmu in Itali'a aru fi potutu justifică pâna la 6re-care punctu aceea suposițiune. Acum inse, aceea ipotesa trebuie cu totulu inlaturata. Rapórtele amicale ce s'au stabilitu între Germani'a și Franci'a cá si între acésta țiera și Itali'a, gratie unei politice exteriore intielépta și luminata a cabinetului din Versailles ridica vi-tórii vizite dela Milanu ori ce caractere ecuivocu; ele voru probá lunei întregi in modu lamuritu, ca aceea visita nu are altu scópu decâtu de a adaogá o nóua pétra la edificiu pacii ce s'a inaltiatu sub auspiciile intielegerii pacifice a celoru trei imperati, și la adapostulu căruia Europ'a póte sperá ca si va aflá unu repausu durabile. „Press'a.“

Societatea academica romana.

Siedinti'a din 5 Septembrie. 1875.

Membrii presentii: A. Treb. Laurianu, Anastasiu Fetu, G. Sionu, I. C. Massimu, I. Caragiani, Nic. Ionescu, P. S. Aurelianu, V. A. Ureche, G. Baritiu, V. Babesiu.

Se da lectura processului verbalu alu siedintiei precedente si se adopta.

D. Caragiani arátându, ca a tradusu operele lui Homer, cere permissiunea a da lectura unei parti din Odisseea. Cântulu alu VI se asculta cu destulu interesu.

Societatea apoi, impartita in comisiuni, se ocupa de lucrările sale respective.

Siedinti'a se ridica la 5 6re post-meridiane.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.

Siedinti'a din 6 Septembrie 1875.

Membrii presentii: Dr. Anastasiu Fetu, A. Treb. Laurianu I. C. Massimu, Nic. Ionescu, G. Sion, I. Caragiani, V. Babesiu, C. Baritiu, P. S. Aurelianu.

Se da lectura processului verbale alu siedintiei precedente si se adopta. D. presiedinte comunica, ca s'au primitu dóue esemplaria din patimile junelui Werther de Goethe, tradusa

erá incolacitu unu sierpe, radiecatu in susu, cátu unu porcoletiu de feru; capulu i se vedé bine. Feciorulu 'si face cruce si sierpele se face nevediatu.

Taurulu n'a mersu mai multu la muiere, care a si muritu dupa dóue septamani.

Acum sa ve mai spunu eu o intemplantare, ce amu audit'o despre unu smeu, dise celu dintai, si incepú numai decâtu.

„In Odorheiulu Simleului, cu vr'o cincii ani inainte de ast'a, erau la o móra mai multi ómeni, dara la focu in casutia, erá unulu din Chimitelnicu, unu padurariu, si unu alu treilea, 6re cine. Povestindu un'a si alt'a, „ómeni buni! 6re ce se fia,“ intréba padurariulu, „eu vedu in t6ta nópta cá unu sulu de focu, trecendu preste padure si slobodiendu-se in Santulu (satu)? „Scii ce?“, dice celu din Chimitelnicu de-i plantá cutietulu cu mân'a drépta la calcáiuulu piciorului stangu cându va trece preste padure sululu acel'a eu ti-dau o juninca.“ Bine, facu contractu, punu degetulu mai multe marturii si a dóu'a di se duce padurariulu prin padure pâna la unu copaciu botosu, unde se tragea totu-déun'a de pl6ia. Aici face focu, cinéza si pandesce pâna cátra unspredece césuri. Atunci eata ball'a de fulgeru iera trece preste padure. Elu atunci si apuca cutietulu si lu implanta la calcáiuulu piciorului stangu. Sululu de 6data nu se mai vede; in minutulu acel'a vede inainte sea o mamnila,

de d. Vermont, donate bibliotecei societátiei. Se primesce cu multiamire.

D. Caragiani arata, ca si-a terminatu reportulu asupr'a manuscriptului de traducerea din Plutarchu. Conferinti'a asculta reportulu, carele in conclusiunile sale, propune a se înt6rce manuscrisulu traducatoriului cându se va cere, si se decide a se supune societátiei cându va fi in plinu (An. 1).

D. Massimu cetesce reportulu asupr'a manuscriptelor de traducere. din Titu Liviu carele conchide a propune respingerea loru si publicarea unui nou concursu pentru anulu viitoriu 1876. Se decide a se supune societátiei si acestu reportu, cá celu predecidentu.

D. Babesiu ofera pentru bibliote-c'a societátiei unu esemplariu din o charta nóua ce represinta Bosni'a si Ertiegovin'a. Se primescu cu multiamire.

Siedinti'a se redica la 5 si jumetate 6re post-meridiane, anuntandu-se cea viit6ria pentru diu'a de 9 Septembrie, urmându dóue serbatori in acestu intervalu de timpu.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.

Reportulu sectiunei filologice asupr'a manuscriptului din Plutarchu.

Domniloru membri! Esaminandu-se de sectiunea filologica manuscriptu de traductiunea lui Plutarchu venitu la concursu, subscrisulu insarcinatu cá reportoru vinu a ve aduce la cunoscintia mai intai, ca acestu manuscriptu a venitu unu anu dupa espirarea terminului concursului fic-satu de societate. Cu t6te acestea, de si societatea n'a fic-satu unu altu terminu, sectiunea filologica a crediutu, ca asemenea lucrare aru fi bine venita pentru societate, de aceea a si procesu la esaminarea ei. Dupa o minut6sa cercetare sectiunea a constatatu, ca traducatoriulu cun6sce bine limb'a elina si prin traductiunea sa probéza, ca este in stare a interpretá pre autoru in limb'a romána; cu t6te acestea se vede, ca in ceea ce privesce alegerea terminelor si structur'a fraseloru nu s'a conformatu indicatiuniloru facute de societate in casuri anal6ge. De aceea sectiunea filologica este de parere, cá manuscriptulu se se înt6rca traducatoriulu anonim si se se publice din nou concursu, la alu cáruia terminu se spera, ca elu insusi va reve-

cátu e padurea de mare. A mai immarmuritu. Mei T6dere! ce ai tu cu mine? nu-mi poti dá pace? dice mamnil'a, se scii, ca de nu-mi dai pace ti-voiu rade o palma, si atunci e vai de tine. Acum te iertu! cu ast'a s'a facutu nevediatu. Omulu incremenise acolo, si nu se potú miscá de locu. Diminéti'a lu canta muierea in t6te pártile, in urma lu afla lánge borta, dara nu se póte intielege cu elu, aduce carulu si astufeliu lu duce pâna acasa. Ací intrebuintiéza pre preotu si pre doctoru si abiá dupa patru septamani 'si vine cum se cade in ori. Atunci spuse totu ce i s'a intemplantu si 'si luá juninc'a.

Mai tardiu i-a mai datu odata buna sér'a, si a vorbitu cu smeulu asiá din aeru, dara nu i-a facutu nimicu.

Dupa trei ani a muritu in Santulu o baba betrana, ómenii diceau ca la ast'a aru fi amblatu smeulu.“

Audiendu acestea, toti stámu ghemuiti si ne uitámu cându unulu la altulu, cându la povestitoriulu Ioanu, care stá cá unu erou inainte nóstra:

Erá tardiu, si amu fi statu si mai multu, pentru ca Ioanu chiaru incepuse sa spuna o istoria ce se intemplantu cu parintele din satu, cându 'lu intrerupse unii, cá sa lasámu pâna pe mâne séra, si pâna atunci sa-si mai adune mentiunile.

Asiá ne-amu despartitu.

(Va urmá.)

dé lucrarea si o va presentá din nou perfectiunata, mai alesu, ca chiaru in starea actuala are destule merite.

Reportoru, I. Caragiani.

Septembre 6. 1875.

Manifestulu datu consuliloru de insurgenti.

„Onorabili trimisi ai Europei.“

Eata 4 secole de candu crestini Hertiegovinei, raialele miserabile si demne de mila, suntu afundate in doliu si in tristare. Ne mai putendu suportá tirani'a, barbari'a, furi'a persecut6re, violentiele si sistemulu de apesare a Turciloru, t6te raialele s'au sculat anulu acest'a si au luat armele spre a probá in fine, in secolulu alu 19-a alu lumineloru, Europei civilisate, ca e o rusine pentru Europ'a intréga sa se permita barbariei turcesci de a legá pre nenorocita populatiune slava a Hertiegovinei si a o mantinea in ignorantia.

„D-loru, amu aflatu ca puterile vi-au trimisu spre a ve dá séma de miseri'a nóstra si de motivulu ce ne a pus armele in mâna. Ei bine, erá adeveratele motive:

„1. Sa incepemu dela ag'a. Nenorocitul micu cultivatoriu ce ea in arenda din mânilu agalei o bucata de pamentu este tienutu a o cultivá si a o dá jumetate agalei. Déra agao visitéza pre tieranu, ceea ce se intemplantu de 3 séu 4 ori pre anu, vine cu toti ómenii sei, si tieranulu e tienutu a hraní pre ag'a, pre ómenii si caii sei, fára de care e batutu si aruncatu in inchis6re.

„2. In imperiulu turcu se arendéza dijm'a; déra arendasii se intielegu cu impiegatii statului spre a cere de 10 ori mai multu de cátu prescrie legea. Raialele mai intai n'au decâtu se platésca; mai in urma n'au decâtu sa se plánge,

3. Raialele suntu tienute apoi a platí impositulu; haraciulu, pesul'a si askari'a (contributiuni personale si fonciare taxe militare).

„4. Numerarea animaleloru se face din tempi imemoriali in modulu celu mai inéce. Turcii facu numerarea; ei descara ca conreligionarii loru, déru sermaniloru crestini le numera 30 animale cându, cá sa dea ei agalei ce i este datu. Inainte cui se plánge crestini inainte valiului? Cine e judecatoriulu loru? Valiulu.

„5. Déca unu crestinu este tradusu inainte justitiei de unu turcu, crestinulu 'si perde procesulu, déca n'are 2 martori turci, si pre deasupr'a tergululu e aruncatu la inchis6re.

„6. Turcii intrebuintiéza violenti'a spre a isbutí sa ne rapésca femeile si fetele, si le fortiéza a se convertí la islamismu.

„7. Déca unu crestinu are nenorocirea de a depune inainte justitiei contr'a unui turcu, e siguru ca nu mai are 3 dile de traitu.

„8. Turcii au in or6re pre pers6nele nóstre bisericesci, bisericiele, clopotele, ic6nele sántiloru; ei le insulta si le injuriéza in publicu.

„9. Platimu unu tributulu sultanulu si suportámu diferite sarcine considerabile; dara in schimbu nu ni se da de locu educatiune, n'avemu sc6le, si déca vre-unulu dintre noi aru cere, aru fi aruncatu indata in inchis6re, si aru platí cu capulu audaci'a sea.

„10. Este vr'o podvéda de facutu pre cáile sultanulu, raiau'a este obligata a se departá de cas'a sea la 5 si 6 dile de mersu, si de a munci 8 dile fára pâne, fára plata. Turcii din contra suntu liberi.

„11. Este trebuintia de cai pentru transportarea de bucate pentru trupele turcesci; iute zapcii (gendarmii turci) sosescu in satele nóstre, se gaudescu mai intai de tierani si a dóu'a di iau ómeni si cai la distantie

de 15—20 dile de mersu, fára sa dea nici hrana, nici plata.

„12. Cum amu puté noi capeté deplina dreptate dela tribunalele turcesci din momentulu cându ele suntu compuse dintr'unu 6re-care numeru de turci selbateci si numai din doi crestini, cari suntu siliti sa subscrie mórtea chiaru a crestineloru celoru mai onesti.

„13. Déca unu bietu crestinu e cerutu spre a face o podvéda cu calulu seu si elu se scuséza ca lucrările sele nu-i permitu a se departá séu ca are vre-unu bolnavu in casa, indata sosesc gendarmulu, care-lu bate, 'lu lasa f6rte adesea pe jumetate mortu, si adesea 'lu maltretéza pâna cându urméza mórtea.

„14. Déca unu turcu se plango inainte unui tribunalu, judecat'a se face iute. Déca din contra unu crestinu intentéza procesu, va acceptá judecat'a pâna la finea lunei, afara numai déca nu cumpera pre judecatori cu sume mai mari decâtu val6rea obiectului in litigiu.

„15. Sub guvernulu turcu nu este sigurantia.

„16. Déca agau'a vine sa te véda, se grabesce mai inainte de t6te a blastemá contr'a crucii, sántiloru, altarului, bisericiei, etc.

„17. Cându turcii incepu acte de violentia, nu mai cun6sce mesura. Astfeliu Ismail-Ag'a-Siarici, care face parte din tribunalulu de Stolatiu, a silitu intr'o di pre nenorocitele raiale a desecá in profitulu seu laculu de Kuzatu. Elu facea sa se créda ca raialele lucrau la cáile publice, si nu dedú unu gologanu pentru munc'a loru lucratoriloru. Apoi nu numai elu procedéza in acestu modu; turcii facu toti astfeliu

„18. La guvernulu turcu nu este probitate, cáci impiegatii au unu tratamentu f6rte micu, si necesitatea ii impinge a comite totu felulu de acte nelegale si de violentia.

„19. Turcii au t6te facilitátile spre a condamná in modu nelegalu pre raiale; procesulu se face in limb'a turca; raialele n'o intielegu, si turcii lucréza si decudu dupa bunulu loru placu.

„20 O mlastina de lánge Vard'a Glavic'a si Glavic'a Kozaric'a erá a tieraniloru dimprejuru. Locuitorii o desecasera si cultivasera. Venira turcii Mui Ag'a Mehemetbasic. Mul'a Ali Mehemetbasic, Ahmet Ag'a Mehemetbasic, Dervis Ag'a Grebo, Ali Beg Basic, Memis ag'a Ciber si mehemet Uscovic. Ei au cuprinsu acestu terenu de 4 mii acre.

„Dloru, Europ'a a facutu pâna astadi multe revolutiuni; a datu de pre tronul multi regi, principi si imperatori animati cu sentimente nobile si crestine, si pâna astadi, in acestu secolu de civilizatiune, aveti in asiá innalta stima pre acestu barbaru turcu! Dloru, nu putem si nici voimu a trai sub biciulu turcu. Suntemu ómeni si nu animale.

„Déca nu ne poteti dá ajutoriu, nu puteti nici a ne sili se ne înt6rcemu in sclavia. Refusamu de a crede de aci inainte in promisiunile turciloru, si cátu pentru intrevenirea ce ne oferiti, suntemu convinsi ca pre lánge turci nu pretiuesce nici cátu o c6ja de fasola.

„Ceea ce voimu este libertatea, libertatea adevérata, deplina si intréga. Nu vomu cadé din nou viui in mânilu turciloru.

„Metcovici. 13 Septembrie 1875.“

Cetimu in „Press'a“:

Primariulu municipiului Iasi, d. N. Ganea a luat initiativ'a spre a face la 1 Octombrie, diu'a decapitárei nemuritoriului domnu G. Ghic'a o serbare funebra si comemorativa.

Dupa program'a ce s'a publicatu in „Curierulu de Iasi,“ si pre care o reproducemu mai la vale, va oficiá in biseric'a sántei mitropolii clerulu

cu prea s. s. mitropolitul Moldovei și Sucevei, invitându-se să asiste funcționării, consiliul comunal, corpul profesoral și primarii comunelor urbane.

Dupa seversirea ceremoniei religioase, se va face o procesiune, dela biserica la pētr'a comemorativa, redicată de consiliul comunal pre mormentul sacru alu patriotului domnu Gr. Ghic'a, unde se voru face rugăciuni pentru sântirea petrei și amintirea acelu durerosu evenimentu istoricu petrecutu acum 100 de ani s'au mai esactu la 1777.

Ori-care român venerăza cu respectu și piosie memori'a acelu domnu martiru care si-a datu viēti'a pentru apărarea drepturilor și integritatea Moldovei.

Municipiulu din Iasi, inspiratu de nisce asemenea sentimente piōse și nationale, a luat u inițiativ'a și a formatu o programa pentru serbarea funebra și pomenirea ce va avea locu in sânt'a metropolie din Iasi la 1 Octombrie.

Ori-cine întielege ca aci nu e vorb'a de atâtierea pasiunilor politice nici de manifestări contr'a vre-unei puteri vecine ori contr'a guvernului.

Cu tōte acestea vedemu cu părere de reu ca ispit'a dela diavoli 'și vira cōd'a in tōte. Ispititorii și speculatorii cu cele sante nu lipsira și cu acēsta ocasiune a infiltră veninulu pasiunilor loru de clica și a esploata și acēsta pomenire religiōsa și nationale. Astu-feliu „Romānulu“ de adi și cōdele sēle, publicāndu program'a municipiulu din Iasi, o comentēza și inveninēza cu pasianile sēle politice. „Romānulu“ nu se multiamese cu atacurile ce scrisese contr'a Austriei, ci lovesce din chiaru seninu și in guvernulu român u de adi și in amicii sei politici.

In loculu veracității istorice, sentimentelor profunde, demnității și linistei sufletesci, cuvenita in o asemenea ceremonie piōsa și solema, cei dela „Romānulu“ aducu pasiunile loru meschine de partidu, atacandu guvernulu și pre toti amicii lui, că cum ei nu aru p romāni.

Program'a

pentru serbarea funebra ce au avutu locu in diu'a de 1 Octomvru anulu curentu, in amintirea Domnitorulu Moldovei Grigoriu Ghic'a, ucisu in Beilicu in āceasi di la anulu 1777.

I. In diu'a de 1 Octomvru, la 12 ore, Eminent'a Sea Metropolitulu Moldovei și Sucevei, impreuna cu inaltulu cleru, va binevoi a seversă in biserica santei Metropolii o panachida religiōsa, la care suntu rugati sa asiste toti functionarii civili și militari, clerulu, corpulu profesoralu, consiliulu comunalu și totu publiculu in tinenta de doliu.

II. Toti primarii comunelor urbane din tiēra voru fi asemenea invitati sa asiste la acēst'a solemnitate de doliu nationalu.

III. Dupa seversirea ceremoniei religioase, intregu cortegiulu, cu Eminent'a Sea Metropolitulu Moldovei in capu și in sunetulu muzice, care va esecutā unu marsiu funebru, va merge in procesiune la pētra comemorativa, radicata de consiliulu comunalu pre mormentulu Domnitorulu Grigorie Ghic'a, unde se voru face rugăciunile cuvenite pentru sântirea pietrei.

IV. Dupa sântirea pietrei, subsemnatulu primaru va rostī unu discursu in amintirea faptelor repausatulu Domnu.

V. Se va impartī apoi pāne și carne la seraci.

Primaru, N. Gane.

„Pr.“

Cătra reveritorii nemuritorulu Dr. de med. Simeone Ramontiai.

Natiunile din ce-su mai culte, de acea suntu cu recunoscintia mai mare cătra acei mari fii, acei destinti și binemeritati barbati ai loru, a căroru viētia intrēga nu fu alt'a, decātu unu continuu sacrificiu pre altariulu bunastărei și inflorirei nationali. Si cu totu dreptulu. Căci recunoscintia cătra barbati sei binefacatori și meritosi e pentru unu poporu nu numai actu de detorintia, ci totu-odata actu de necesitate vitale; e asiā dicendu unu simburu fecundu aruncatu in agrulu fragedu și primitoriu alu animelor generatiunei urmatōrie, carele acolo va sa se descepte și sa se produca cu tempu insutite asemeni binefaceri și alte virtuti fericitōrie pre sēm'a respectivulu poporu.

Noi romanii erediram u viēti'a și sangele impreuna dela strabuni virtutea recunoscintiei, și amesuratu straluciteloru esemple de gratitudine, ce le invetiaramu dela densii, nu suntemu indatinati a uitā nice de binefacatorii nostri privati, cu atātu mai putien u de cei nationali și patriotici. Noi tienemu minte binefacerea. Dara acēst'a recunoscintia prea adese o pastrāmu numai in internulu nostru, că o gema ascunsa in pamentu, fără a-i dā publica, serbatorēscā espressione pre cātu necesarie, pre atātu și folositoria.

Credemu a conveni cu opiniunea generale a publiculu nostru, cāndu dicemu, ca asiā nu e bine. Asiā nu mai pōte merge. Nu se pōte, fără a pecatū chiaru contr'a intereselor nōstre bine precepute, se tacemu și mai departe in privint'a acēst'a și se nu documentāmu serbatorēscā inaintea lui Ddiu și a ōmeniloru, inaintea lumii straine și a generatiunilor rom. venitōrie etern'a nōstra recunoscintia cătra marii nostri barbati binefacatori; inaintea lumii straine, ca vedindu sa se convinga, ca desastrele și impilările din trecutu nu fura nici cāndu in stare se stinga din sinulu poporulu nostru schinte'a virtutiloru sublimi, promptētia de a sacrificia pentru binele comunu, insufletirea pentru totu ce e nobilu și frumosu; iēra inaintea posteritatei romane, că maretiele modele ale atătoru mari barbati și ale faptelor loru generōse sa-i aduca necontentiu aminte detorint'a sacra, de a pasī in urm'a vertutiosiloru predecesori și dupa putintia inca a-i intrepe prin asemenea fapte virtuōse.

Pre tēmēulu atāroru convingeri, despartimentulu cerc. X. alu Asoc. rom. trans. pentru literat. și cultur'a poporulu rom. in adunarea sea generale tinenta in 25 Oct. a. tr. la Berchiasiu decise, că pre calea colectei se ridice unu mare fiu alu natiunei nōstre in loculu nascerei lui, Someșiani (Szamosfalva) lângă Clusiu, unu monumentu vedutu, dupa ce in animele nōstre ii pastrāmu dejā, și romanimea intrēga va pastrā totu-dēun'a memori'a-i cu profunda veneratiune și pietate.

Avemu ōre se spunemu, ca acestu mare fiu alu natiunei romane e nemuritorulu Dr. Simeone Ramontiai? Trebue ōre se spunemu cui-va, cine a fostu, ce a facutu pentru poporulu rom. și ce folōse mari a adusu prin ast'a in sesi patriei nōstre comuni doctoriulu Sim. Ramontiai? A vrē se enumerāmu salutarile cosecintie ale maretiei sele fapte aru fi a carā apa in mare. Vorbēscā acea grandioasa fundatiune de 54,000 fl. conv. adi prin economia conscientiose crescuta pāna la 100,000 fl. Predice-i laudele acei preste 40 teneri rom. cāti pre fia-care anu numai si numai cu ajutoriulu stipendiiloru ramontiane și potu continuā studiile pre la institutele din patria și strainatate. Ateste meritul nemortale a lui S. Ramontiai acea prē insemnata parte a intelegintiei rom. cis-

carpatine, carea fără fundatiunea lui abiā de se putē vre-odata aventā la trēpt'a sociale, pre care se afla de presinte spre binele, mandri'a și spriginirea natiunei romane. Da, natiunea romana tangiā de caditua in ignorantia; n'avē lamina. Veni mediculu providentiale Ramontiai și se adoperā a-i redā inainte de tōte lumin'a ochiloru, posibilitāndu-i formarea unei intelegintie, iēra prin ast'a reinsanatosiarea, intarirea și reinvierea perfecta.

Natiunea intrēga, sperāmu dreptu acea, va concure cu obolulu seu la monumentulu redicāndu intru onōrea demnulu seu fiu; dara sperāmu cu deschilnire, ca fostii stipendisti ramontiani voru semti in sufletu și placutulu obligamentu, de a ajutā eternarea memoriei scumpulor loru binefacatori. Subscriulu comitetu, cătra care suntu a se adresā ofertele maritimōse (in Clusiu, Kolosvár), nu va lipsi din parte-si a ratiocinā pre calea diariiloru cu tōta esactitatea despre totu dinariulu incursu, iēra la tempulu seu a comunicā spre opinare publica modalitatea și planulu monumentulu cum si diu'a redicārei lui festive.

Prin onorarea mecenatiloru și altoru barbati mari ai sei o natiune se onōra pre sine insasi in ochii lumii. Fia, că natiunea romāna se stōrca și cu acēsta ocasiune unu atare testimoniu de cultura și vitalitate din partea gintiloru colocutōrie! Fia că concursulu tuturoru se facilite redicarea unu monumentu demnu de marele fiu romānu și marele patriotu, care monumentu și celoru mai departate generatiuni se spuna zelulu romanime actuali și nesuint'a ei de a-si crea in totu modulu și in butulu tuturoru ostaculeloru unu mai bunu și mai fericite venitoriu!*)

Din siedinti'a, tinenta de comitetulu despartimentulu cerc. X. alu „Asoc. rom. trans.“ in Clusiu la 18 Iuliu 1875.

Dr. Gregoriu Silasi, direct. despartiem; Demetriu Popu, actuariu; Leontinu Popu, casariu; Alesandru Lazaru, membru de comitetu; Ladislau Vaida, m. de comitetu; Gabriele Popu, m. de comitetu; Basiliu Rosiescu, m. de comitetu; Victoriu Piposiu, m. de comitetu.

Varietāti.

*** Difteritis. Bōl'a acēsta au inceputu a pretinde victimele ei in Fagarasiu.

*** Cum se intrebuintēza de unu ōmeni cuvintele straine, respective cuvintele moderne ne arata o fōia din Breslau in urmatōrea conversatiune interesanta: „Ce mai faci dōmna S. ?“ Fōrte multiamimu de intrebare dōmna M., tocmai am cumparatu o villa, in carea voiu locui cu fi'a mea. Din nainte avemu o reverēnda (veranda) și dina poi unu babilonu (pavilionu). Dela etagierulu primu la alu doilea te urci pre scări lavendel de marmoru barbaricu. Acolo si-a intogmitu fi'a mea, carea e buna pictorēsa o artileria, de unde vedemu in fia-care diminētia pre domnii oficeri destilāndu pre dinaintea nōstra. Trebuie sa-ti spunu ca fi'a mea patimesce de unu costumu intreruptu de nervi, pentru care lucru me duseiu la unu profesor. Dara intipuesceti! cāndu sosiram u la drumulu de feru

*) Nu voimu sa detragemu nimenui nimic'a din meritele ce le are. Ni se pare inse ca noi totusi suntemu prē nemarginiti in tacsarea barbatiloru nostri. Noi n'avemu nimic'a mai de a dōu'a mână, fără totu mare. ōre dēca s'aru intemplā sa avemu si noi odata unu Caesare, unu Napoleonu, unu Pliniu sēu unu Humboldt, unu Seveca sēu unu Kant, Cartesiu etc. ce amu dice despre ei? cāndu noi despre barbati minorum gentium amu disu totu ce se pōte dice despre unu omu. Red.

carier'a erā inchisa, paragrafulu trasu și vomitivulu a inceputu sa lucre. Amu luat u trasura dara ce se vedi cāndu sosiram u la profesor, erā numai mediculu de esistentia acasa, carele indatani-a disu: „Me rogu dōmna poffiti de siedeti in foiletonu, dlu profesor u numai decātu va stā la desinfectiunea dvōstra.“ Asiā a si fostu si cum a venitu dlu profesor u disu: Dōmna! fi'a dvōstra patimesce de afectatiune catedralica in gātēju.“ Amu platitu și ne amu dusu acasa. Pre drumu ne intālnimu cu nepotulu meu, elu e, dōmna, unu volumen mare și promovēza in tōte dilele pre strad'a S.... — Elu ne dise sa remānem u aci și sa mergemu la teatru. Ne amu induplecatu și amu luat u loge de procesiune, unde mi amu perditu portepeulu. Intemplarea acēst'a trebuia sa o punu in gazete și sa platescu și pretiulu insurectiunei.“ —

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei gr. orient. S.-Copalnicu protopresbiteratulu Ce'atei de piētra in sensulu ordinatiunei consistoriale dto 4 Sept. a. c. Nr. 2372 prin acēst'a se escrie concursu pāna la 26 Oct. a. c. st. v.

Emolumentele suntu:

1. Portiunea canonica 2 jug. 600° fenatiu și aratoriu.
2. Dela 40 familii 1 ferdela de cucurușu sfarmitu.
3. Dela 60 familii 1 ferdela de cucurușu nesfarmitu și cāte c di de lucru.

Folosirea cimenterului și a ingropărei.

Stola statorita de sinodulu protopop. din an. 1872, care tōte computeate in bani dau unu venitu de 309 fl. v. a.

Doritorii de a ocupā acēsta parochia au a-si adresā concursele loru pāna la terminulu prescriptu la subscrisulu.

Carpensiu in 24 Sept. 1875.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Sio vrea,

(1—3)

adm. protop.

Concursu.

Devenindu vacanta parochia gr. or. din Petrosieni cu filiele: Delgea și Banitia, — in protopopiatulu Hatiegului, — se escrie prin acēst'a concursu cu terminulu pāna in 26 Octombrie st. v. a. c.

Emolumentele suntu:

- a) Cortelu naturalu;
- b) Dela 140 fumuri cāte 1 fl. 40 cr. v. a.
- c) Stolele indat'nate atātu dela poporarii — stabili de aci (140 fumuri) cātu și dela lucratorii dela minele de carbuni de religiunea nōstra.

Tōte aceste emoluminte computeate la olalta dau unu venitu cā de 500 fl. v. a.

Doritorii de a competā la acēsta parochia, — binevoiesea, a-si asterne concursele loru bine instruate la subscrisulu, pāna la terminulu susu amintitu.

Hatiegu in 24 Septembrie 1875.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Ratiu,

(1—3)

protopopu.

Nr. 232—1875.

Concursu.

Pre bas'a bugetulu preliminaru pre 1875/6 de adunarea gener. a Asociatiunei transilvane, tinenta la Reghinulu sasescu in 29—30 Augustu a. c. c. n. sub Nr. prot. XXXVI se publica prin acēst'a concursu:

1. La dōue stipendie de cāte 60 fl. v. a. pentru doi ascultatori de pedagogia de ambele confessiuni romane.

Terminulu concursulu se defige pre 25 Octobrie c. n. 1875.

Concurentii la amintitele stipendie au sa-si tramita incōce concursele loru pāna la terminulu indigitatu, provideute cu atestatu de hotezu, de purtare morale și diligintia, cum și cu testimoniu scol. celu putien u de II clase gimnasiali absolvite.

(3—3)